

Η επικαιρότητα του λόγου των Τριών Ιεραρχών: Ένα μήνυμα ανθρωπισμού και παρρησίας.

Δημήτρης Θ. Κανελλόπουλος, PhD Φιλολόγος, Δ/ντής 3ου Δημ. Σχολείου Παλλήνης

Το να μιλήσει κάποιος για τους Τρεις Ιεράρχες δεν είναι μια εύκολη υπόθεση καθώς πρέπει μέσα σε λίγα λεπτά να σκιαγραφηθούν 16 αιώνες επίδρασης της πνευματικής τους παρουσίας στην Οικουμένη. Ο ομιλητής κινδυνεύει να βρεθεί και πάλι στη δίνη των μεγαλόστομων εκφράσεων και των πολυειπομένων πληροφοριών και λεπτομερειών. Μελετώντας αναλυτικότερα όμως το έργο τους και τη ζωή τους, θεωρώ πως έχει ενδιαφέρον η αναγωγή στο σήμερα και κατά πόσο μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα για όλους στην κρίση που διέρχεται η χώρα.

Η εποχή μας έχει πολλά κοινά με αυτή των Τριών Ιεραρχών. Άλυτα οικονομικά προβλήματα, εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο, κοινωνικές διακρίσεις, θρησκευτικές διαμάχες κλπ. Το μήνυμά τους επίκαιρο, έρχεται να προτείνει λύσεις που δίνουν ελπίδα. Ο Μ. Βασίλειος περιγράφει τη σημερινή οδυνηρή πραγματικότητα και τα λόγια του αποκτούν προφητική σημασία «Έχουμε φτάσει εξαιτίας της ατομικότητας μας να είμαστε κλεισμένοι στον εαυτό μας, όπως η άμμος φαίνεται από μακριά σαν κάτι ενιαίο αλλά από κοντά είναι κόκκοι διαιρεμένοι».

Οι Τρεις Ιεράρχες ζητάνε από τους χριστιανούς της εποχής τους, να ανακαλύψουν την αυθεντική θρησκευτικότητα, που απελευθερώνει τον άνθρωπο από δεισιδαιμονίες και προλήψεις. Ενδιαφέρονται για την ερμηνεία των Γραφών, βοηθώντας τους χριστιανούς στην **κατανόηση των ιερών κειμένων**.

Άνθρωποι με ανοιχτούς πνευματικούς ορίζοντες τονίζουν την **αξία της αρχαίας ελληνικής παιδείας**. Ο Γρηγόριος αποκαλεί την πόλη των Αθηνών που ήταν κέντρο σπουδής του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, «Χρυσή Αθήνα των Γραμμάτων». Ο Χρυσόστομος προτείνει να σπουδάσουν πρώτα στα δημόσια ειδωλολατρικά σχολεία ενώ ο Μ. Βασίλειος στέλνει στον εθνικό Λιβάνιο φτωχούς χριστιανούς νέους για να σπουδάσουν κοντά του και υμνεί την προσφοράς της φιλοσοφίας στη διατύπωση των χριστιανικών δογμάτων.

Οι Τρεις δεν μπορούν να συμβιβαστούν με την υποκρισία κάποιων χριστιανών: «**ξέρω πολλούς**», λέει ο Χρυσόστομος, «**που νηστεύουν, προσεύχονται και στενάζουν, επιδεικνύοντας κάθε λογής ευλάβεια, ενώ ούτε έναν οβολό δε δίνουν στους θλιβομένους. Τι κέρδος έχουν από την υπόλοιπη αρετή τους; Γι' αυτούς η βασιλεία των ουρανών είναι κλειστή**». Και ο Γρηγόριος συμπληρώνει: «**Μην τεντώνεις τα χέρια σου προς τον ουρανό αλλά στα χέρια των φτωχών.**».

Οι Τρεις Ιεράρχες υπήρξαν πανεπιστήμονες και δε διακρίθηκαν σ' έναν τομέα γνώσης. Χαρακτηρίζονταν για τη θεολογική και την ευρύτερη επιστημονική τους συγκρότηση, το ελεύθερο πνεύμα και την κριτική στάση τους απέναντι στην εξουσία. Η παιδεία είναι γι' αυτούς ένα είδος ποιμαντικής αγωγής. Ο δάσκαλος κατευθύνει, οδηγεί, μεταδίδει ζωή, όχι μόνο γνώσεις, παραδίδοντας τη σκυτάλη στους μαθητές του. Η παιδεία είναι κατά τον Βασίλειο, «ανατροφή μετ' ευλαβείας και μετάληψις αγιότητας».

Ο Βασίλειος, γιατρός ο ίδιος, ιδρύει τη γνωστή **Βασιλειάδα**, μια «πόλη φιλανθρωπίας». Εκεί οργανώνει το πρώτο δημόσιο νοσοκομείο, στο οποίο υπάρχουν κατοικίες γιατρών, νοσηλευτικού προσωπικού και ειδικές πτέρυγες για λεπρούς και πάσχοντες από επιδημικές ασθένειες. Από τα κείμενα βλέπουμε ότι «έδινε το χέρι στους λεπρούς, τους φιλούσε αδελφικά και τους φρόντιζε ο ίδιος προσωπικά». Ο **Χρυσόστομος** που σπούδασε κι αυτός γιατρός χτίζει πολλά **νοσοκομεία στην Κωνσταντινούπολη**, στα οποία περιποιείται ο ίδιος τους ασθενείς. Η επιστημονική έρευνα έχει καταδείξει ότι ο Βασίλειος και ο Χρυσόστομος

είναι οι εμπνευστές ενός δημόσιου συστήματος υγείας που με την πάροδο του χρόνου απλώνεται σε όλη τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία.

Οι Τρεις Ιεράρχες στηρίζουν με κάθε τρόπο **τους φτωχούς, τους κνηγμένους και τους απροστάτευτους της εποχής τους**. Κάθε άνθρωπος αποτελεί ανεπανάληπτη προσωπικότητα, είναι εικόνα του Θεού. **«Με ποιο δικαίωμα»** αναρωτιέται ο Χρυσόστομος **«μπορεί κανείς να περιφρονεί εκείνους τους οποίους ο Θεός τόσο τιμά ώστε τους δίνει το Σώμα και το Αίμα του Υιού του»**. Η επιμονή του μάλιστα να κτίσει το λεπροκομείο στην πλουσιότερη συνοικία έξω απ' την πόλη, εκεί που ζούσαν μεγάλοι γαιοκτήμονες οι οποίοι έβλεπαν την αξία των πολυτελών οικημάτων τους να μειώνεται, αποτέλεσε την αφορμή για την οριστική δίωξή του που θα τον οδηγούσε στην εξορία και στο βασανιστικό θάνατο.

Στο μεγάλο λιμό που έπληξε την περιοχή του ο Βασίλειος στηλιτεύει τη δράση εκείνων που θέλουν να πλουτίσουν σε βάρος πεινασμένων συμπατριωτών τους, οργανώνει συσσίτια για **όλο το λαό** προσφέροντας βοήθεια χωρίς καμιά διάκριση σε χριστιανούς, ειδωλολάτρες και αιρετικούς, σώζοντας χιλιάδες από βέβαιο θάνατο.

Ο Χρυσόστομος μόλις ανέρχεται στον Αρχιεπισκοπικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης, **πουλάει τα πολυτελή σκεύη και έπιπλα της Αρχιεπισκοπής χάρη των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων**. Διακόπτει τη διοργάνωση πλούσιων δείπνων και με τα χρήματα που εξοικονομεί οργανώνει **συσσίτια για 7.000 φτωχούς** καθημερινά. Υποστηρίζει όποιον αδικείται, φτάνοντας στο σημείο να συγκρουστεί με την αυτοκράτειρα, όταν εκείνη καταπατά το κτήμα μιας φτωχής χήρας. Ο ίδιος ζει λιτά και ασκητικά, όπως αρμόζει σ' έναν ιεράρχη, προκαλώντας το θαυμασμό του απλού λαού. Ανυποχώρητος δε συγκαλύπτει νοσηρές καταστάσεις στον εκκλησιαστικό χώρο. **Δε διστάζει να καθαιρέσει μεγάλο αριθμό επισκόπων με την κατηγορία του χρηματισμού** κατά την άσκηση της ιεροσύνης. Η θέση των μοναχών κατά τον ιερό Πατέρα είναι στα μοναστήρια και όχι σε κοσμικές εκδηλώσεις που οδηγούν σε σχέσεις διαπλοκής με την εξουσία.

Βασικό στοιχείο της αγιότητάς τους ήταν η στάση τους σε θέματα αρχών και πίστης. Ασυμβίβαστοι, δε δίστασαν να συγκρουστούν με την εξουσία προκειμένου να υπερασπιστούν την δικαιοσύνη ή την ορθόδοξη πίστη γεγονός που τους οδήγησε σε πικρίες, εξορίες, διωγμούς. Δεν γνώριζαν τη γλώσσα των συμβιβασμών και δε σκέφτηκαν αν αντίπαλοί τους ήσαν αυτοκράτορες ή ισχυροί κατά κόσμον.

Έτσι δε δίστασε ο Μεγ. Βασίλειος να αρνηθεί την φιλία του αιρετικού αυτοκράτορα Ουάλη, και στον έπαρχο Μόδεστο, απεσταλμένο του ίδιου αυτοκράτορα ο ιεράρχης απαντά: **«Είμαστε πράοι άνθρωποι και υποχωρούμε όταν πρόκειται για προσωπικά μας θέματα. Όταν όμως πρόκειται για την πίστη μας στον Θεό δεν υπολογίζουμε τίποτα, αγωνιζόμαστε μέχρι θανάτου, χωρίς να φοβόμαστε οποιοδήποτε βασανιστήριο»**.

Ανάλογη είναι η απάντηση του Μεγ. Βασιλείου πάλι στο Μόδεστο όταν αποπειράται να τον τρομοκρατήσει με δήμευση περιουσίας, εξορία, θάνατο. **«Μ' άλλο τίποτα φοβέριξέ με αυτά δε με φοβίζουν»**. Ο Έπαρχος απορεί. **«Κανείς μέχρι τώρα δεν μίλησε με τέτοιο θάρρος μπροστά μου»** λέει και ο Βασίλειος που υπήρξε πάντα ταπεινός δε διστάζει να πει: **«Γιατί δε συνάντησες ποτέ σου αληθινό Επίσκοπο. Αλλιώς θα σου μιλούσε με τον ίδιο τρόπο, αφού θα αγωνίζονταν για τόσο υψηλά πράγματα»**.

Ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, αφού νίκησε τους Αρειανούς και πήρε τους Ναούς της Κωνσταντινούπολης που είχαν καταπατήσει, ενώ είχε φίλο του τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο τον Μέγα και μαζί του το μεγαλύτερο μέρος του πιστού λαού, όταν μερικοί ζηλόφθονες αμφισβήτησαν την εκλογή του ως επισκόπου, παραιτήθηκε από τον Πατριαρχικό θρόνο της Κωνσταντινούπολης και την προεδρία της Β' Οικουμενικής Συνόδου.

Πηγή : www.pemptousia.gr/